

АНОТАЦІЯ

Незамай М.І. Формування готовності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до педагогічної взаємодії з сім'ями дітей внутрішньо переміщених осіб – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 015-Професійна освіта (за спеціалізаціями). – ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», Міністерство освіти і науки України, Івано-Франківськ, 2021. ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», Міністерство освіти і науки України, Івано-Франківськ, 2021.

У дисертації порушено проблему формування готовності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до педагогічної взаємодії з сім'ями дітей внутрішньо переміщених осіб в умовах ЗДО.

Актуальність дослідження соціально детермінована, оскільки, унаслідок вимушеної міграції загострюється низка соціальних, педагогічних, психологічних проблем. Зокрема, саме діти із таких сімей є особливо вразливою категорією, адже їхня емоційна сфера лабільна, що викликає інтенсивні реакції. Кризові процеси в соціумі негативно впливають на психічний стан дошкільників, породжують тривожність, напруженість, почуття невпевненості в завтрашньому дні, стомленість від нестабільності, а, інколи, й жорстокість.

Таким чином, перед педагогічними колективами ЗДО постають складні завдання і щодо сімей, і щодо дітей. А саме: допомогти адаптуватися до нових умов; створювати сприятливе середовище для всебічного особистісного розвитку дітей, задоволення їхніх соціокультурних потреб та інтересів у різних видах діяльності в ЗДО; систематично надавати допомогу родинам у складних життєвих ситуаціях задля успішного вирішення внутрішніх сімейних проблем.

У контексті, зазначеному вище, особливе методологічне значення має низка законодавчих та нормативних документів. Зокрема, до правових належить: Конституція України (2014), Загальна декларація прав людини

(1948), Декларація про права дитини (1959), Конвенція ООН про права дитини (2014), Національна стратегія у сфері прав людини на період до 2020 року (2021), Закон України «Про охорону дитинства» (2021), «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» (2014), «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування» (2021); Факультативний протокол до Конвенції про права дитини щодо участі дітей у збройних конфліктах (2004); Конвенція про заборону та негайні заходи щодо ліквідації найгірших форм дитячої праці (2000); Сімейний кодекс України (2021); Постанови Кабінету Міністрів України «Про облік внутрішньо переміщених осіб» (2020), «Про затвердження Комплексної державної програми щодо підтримки, соціальної адаптації та реінтеграції громадян України, які переселилися з тимчасово окупованої території України та районів проведення антитерористичної операції в інші регіони України, на період до 2017 року» (2017), «Про затвердження Порядку надання статусу дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів» (2021), «Про поліпшення матеріального забезпечення дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування» (1998), «Про поліпшення виховання, навчання, соціального захисту та матеріального забезпечення дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування» (2003); освітньої сфер: Закон України «Про освіту» (2017), «Про дошкільну освіту» (2001), «Про вищу освіту» (2014), Постанови Кабінету Міністрів України «Про державну національну програму «Освіта» («Україна XXI століття»» (1996), «Про затвердження Положення про дошкільний навчальний заклад» (2003), Державний стандарт дошкільної освіти України «Базовий компонент дошкільної освіти в Україні» (2021), Національна доктрина розвитку освіти (2002), Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року (2013), Лист Міністерства освіти і науки «Щодо прийому до дошкільних навчальних закладів дітей, які прибули з Донецької та Луганської областей на постійне або тимчасове проживання до інших населених пунктів України» (2014).

У дисертаційній роботі «Формування готовності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до педагогічної взаємодії з сім'ями дітей внутрішньо переміщених осіб» теоретично узагальнено й обґрунтовано нові підходи до вирішення проблеми дослідження: розроблено та науково доведено ефективність педагогічних умов, змісту і методики, а також моделі процесу формування готовності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до педагогічної взаємодії з сім'ями дітей внутрішньо переміщених осіб під час професійної підготовки у ЗВО. Розкрито сутність понять: «готовність», «педагогічна взаємодія», «підходи до організації педагогічної взаємодії», «готовність до педагогічної взаємодії з сім'ями дітей внутрішньо переміщених осіб».

Установлено, що готовність до педагогічної взаємодії з сім'ями дітей внутрішньо переміщених осіб є особистісним, професійно-ціннісним та динамічним утворенням, яке комплексно об'єднує мотиваційно-ціннісний, когнітивний, діяльнісний компоненти, що формуються в освітньому процесі ЗВО і пролонгуються на перманентний розвиток шляхом самостійного опанування майбутніми вихователями фаховими знаннями, удосконалення практичними вміннями та навичками.

Відповідно визначено зміст кожного структурного компонента означеної складової професійної готовності майбутніх вихователів: *мотиваційно-ціннісний* – це усвідомлення професійної мотивації, прагнення до саморозвитку та самореалізації у педагогічній взаємодії з сім'ями дітей внутрішньо переміщених осіб; *когнітивний* - володіння базовими і системними знаннями про технології налагодження взаємодії, їхню сутність та методику використання у діяльності з означеною категорією осіб; *діяльнісний* - володіння комплексом проєктувальних, організаційно-педагогічних, операційно-технічних та рефлексивно-оцінних умінь.

Опираючись на дослідження вчених щодо структури готовності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до професійної діяльності загалом, визначено критерії оцінювання рівня сформованості означеної нами складової. Зокрема: *мотиваційно-ціннісного* - спрямованість мотивації майбутніх

вихователів закладів дошкільної освіти в професійній діяльності; наявність у них сформованої готовності до використання сучасних педагогічних технологій; прагнення до саморозвитку, самовдосконалення в педагогічній діяльності; *когнітивного* - володіння знаннями про технології педагогічної взаємодії з дітьми внутрішньо переміщених осіб, їхній зміст, структуру і методику впровадження в діяльність із означеною категорією; *діяльнісного* - формулювання цілей і завдань педагогічної взаємодії з сім'ями дітей внутрішньо переміщених осіб; добір форм і технологій (методи, прийоми, засоби) на основі урахування вікових та індивідуальних особливостей дітей; створення інтерактивних ігор, проблемних ситуацій; укладання портфоліо (конспекти занять, технологічні карти, створення ділових ігор, електронних дидактичних посібників для дітей дошкільного віку, казусів, кейсів); самоаналіз педагогічної діяльності та діяльності всіх учасників взаємодії на її різних етапах у ЗДО.

Диференційовано рівні (високий, середній, низький) та показники сформованості готовності майбутніх вихователів ЗДО до педагогічної взаємодії з сім'ями дітей внутрішньо переміщених осіб.

Визначено й науково обґрунтовано педагогічні умови ефективної реалізації процесу формування готовності майбутніх вихователів ЗДО до педагогічної взаємодії з сім'ями дітей внутрішньо переміщених осіб: *формування позитивної мотивації до налагодження педагогічної взаємодії з сім'ями дітей внутрішньо переміщених осіб; доповнення змісту педагогічної практики блоком завдань, які передбачають роботу з сім'ями дітей ВПО; використання новітніх освітніх технологій формування готовності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до педагогічної взаємодії з сім'ями дітей внутрішньо переміщених осіб.*

Методологічною основою проблеми дослідження визначено системний, ресурсний, діяльнісний, аксіологічний, особистісно-орієнтований підходи.

Системний - спрямовано забезпечення єдності та взаємодоповнення мети, завдань, змісту, методів і форм освітнього процесу в ЗВО.

Ресурсним - умовно передбачено такі блоки: матеріально-технічна база ЗВО та ЗДО за місцем проходження студентами різних видів педагогічної

практики; ресурси викладацького складу, а також внутрішні ресурси кожного майбутнього фахівця.

Провідний принцип діяльнісного підходу – «допоможи мені зробити це самому», який став ключовим в організації взаємодії викладача зі студентами, коли основну увагу було зосереджено на стимулюванні їхньої активності щодо опанування знаннями, оволодіння практичними вміннями та навичками.

Високий рівень відповідальності майбутніх вихователів, дотримання ними етичних принципів у їхній роботі з батьками дошкільників і вихователями ЗДО; позитивне ставлення учасників освітнього процесу до себе й інших розглядали орієнтиром аксіологічного підходу до організації і здійснення освітнього процесу загалом.

Особистісно-орієнтований підхід цілепокладали на сприяння саморозвитку майбутніх вихователів ЗДО, забезпечення його самореалізації в пізнавальній діяльності. Відповідно, освітній процес у ЗВО орієнтували на інтереси, можливості та здібності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти.

У дослідженні розроблено модель процесу формування готовності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до педагогічної взаємодії з сім'ями дітей внутрішньо переміщених осіб. Її розглядали як комплекс взаємообумовлених і взаємонеподільних складових – блоків задля забезпечення оптимального досягнення поставленої мети - формування готовності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до педагогічної взаємодії з сім'ями дітей внутрішньо переміщених осіб.

У *цільовий* блок уміщено мету і завдання означеної готовності; *теоретико-методологічний* - загальні (систематичності, послідовності, науковості, свідомості, активності, зв'язку теорії з практикою) та особливі (позитивної мотивації майбутніх вихователів ЗДО до педагогічної взаємодії з сім'ями дітей ВПО, професійної спрямованості підготовки студентів, гуманізації) принципи й методологічні підходи (системний, діяльнісний, особистісно-орієнтований, аксіологічний, ресурсний); *змістово-технологічний* - методи, форми, компоненти, етапи, зміст навчальних дисциплін та

позааудиторної роботи; *діагностико-результативний* - результати моніторингу сформованості означеної готовності; критерії, показники, рівні та очікувана позитивна динаміка сформованості готовності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до педагогічної взаємодії з сім'ями дітей внутрішньо переміщених осіб.

Удосконалено навчально-методичне забезпечення процесу формування готовності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до педагогічної взаємодії з сім'ями дітей внутрішньо переміщених осіб. Зокрема, впроваджено спецкурс «Сучасні педагогічні технології в закладі дошкільної освіти», у якому окреслено тематичні, інтерактивні завдання для індивідуальної та самостійної роботи студентів; розроблено навчально-методичний посібник «Педагогічна взаємодія вихователя ЗДО із батьками внутрішньо переміщених дітей: теорія та практика».

Одержані результати здійсненого дослідження дозволяють констатувати, що розроблена нами модель процесу формування готовності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до педагогічної взаємодії з сім'ями дітей внутрішньо переміщених осіб є ефективною і доцільною для впровадження в освітній процес ЗВО. Майбутні вихователі ЗДО, охоплені усіма видами освіти, (формальна, неформальна (внутріфірмова), інформальна), демонструють позитивну динаміку рівнів сформованості мотиваційно-ціннісного, когнітивного та діяльнісного, компонентів готовності до педагогічної взаємодії з сім'ями дітей внутрішньо переміщених осіб загалом.

Достовірність показників та рівнів сформованості професійної готовності студентів ЕГ і КГ, а також висновки про ефективність розробленої моделі процесу її формування підтверджені за допомогою статистичного методу оцінки за φ^* критерієм Фішера.

Результати кількісного та якісного аналізу даних експериментальної роботи доводять ефективність педагогічних умов формування готовності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до педагогічної взаємодії з сім'ями дітей внутрішньо переміщених осіб, відповідно поставлені завдання виконано і мети дослідження досягнуто.

Ключові слова: майбутні вихователі ЗДО, професійна готовність, педагогічна взаємодія, педагогічні умови, внутрішньо переміщені особи, внутрішньо переміщені сім'ї, портфоліо.

SUMMARY

Nezamay M.I. Formation of readiness of future educators of preschool educational institutions for pedagogical interaction with families of children of internally displaced persons - Qualifying scientific work on the rights of a manuscript.

The dissertation on competition of the degree of the doctor of philosophy on a specialty 015 - Professional education (on specializations). - SHEE "Vasyl Stefanyk Precarpathian National University", Ministry of Education and Science of Ukraine, Ivano-Frankivsk, 2021. SHEE "Vasyl Stefanyk Precarpathian National University", Ministry of Education and Science of Ukraine, Ivano-Frankivsk, 2021.

The dissertation raises the issue of forming the readiness of future educators of preschool institutions for pedagogical interaction with the families of children of internally displaced persons in the conditions of PEI.

The relevance of the study is socially determined, because, as a result of forced migration, several social, pedagogical, psychological problems are exacerbated. In particular, children from such families are a particularly vulnerable category, because their emotional sphere is labile, which causes intense reactions. Crisis processes in society negatively affect the mental state of preschoolers, cause anxiety, tension, feelings of insecurity in the future, fatigue from instability, and sometimes cruelty.

Thus, the pedagogical teams of PEI face difficult tasks both for families and for children. Namely: to help adapt to new conditions; to create a favorable environment for the comprehensive personal development of children, meeting their socio-cultural needs and interests in various activities in the child; systematically provide assistance to families in difficult life situations to successfully solve internal family problems.

In the context mentioned above, many legislative and regulatory documents are of particular methodological importance. In particular, the legal ones include: the Constitution of Ukraine (2014), the Universal Declaration of Human Rights (1948),

the Declaration of the Rights of the Child (1959), the UN Convention on the Rights of the Child (2014), the National Strategy for Human Rights until 2020 (2021), The Law of Ukraine “On Child Protection” (2021), “On Ensuring the Rights and Freedoms of Internally Displaced Persons” (2014), “On Ensuring Organizational and Legal Conditions for Social Protection of Orphans and Children Deprived of Parental Care” (2021); Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on the Involvement of Children in Armed Conflict (2004); Convention on the Prohibition and Immediate Action for the Elimination of the Worst Forms of Child Labor (2000); Family Code of Ukraine (2021); Resolutions of the Cabinet of Ministers of Ukraine “On Registration of Internally Displaced Persons” (2020), “On Approval of the Comprehensive State Program on Support, Social Adaptation and Reintegration of Citizens of Ukraine Relocated from the Temporarily Occupied Territory of Ukraine and Areas of Anti-Terrorist Operation to Other Regions of Ukraine to 2017” (2017), On approval of the Procedure for granting the status of a child affected by hostilities and armed conflicts (2021), On improving the material security of orphans and children deprived of parental care (1998), On improving the upbringing, education, social protection and material security of orphans and children deprived of parental care” (2003); Educational Spheres: Law of Ukraine “On Education” (2017), “On Preschool Education” (2001), “On Higher Education” (2014), Resolutions of the Cabinet of Ministers of Ukraine “On the State National Program“ Education ” (“Ukraine of the XXI Century ”) (1996), On approval of the Regulations on preschool education (2003), State standard of preschool education of Ukraine “Basic component of preschool education in Ukraine ” (2021), National Doctrine of Education Development (2002), National Strategy for Education Development in Ukraine period until 2021 (2013), Letter of the Ministry of Education and Science “On admission to preschool educational institutions of children who came from Donetsk and Luhansk regions for permanent or temporary residence in other settlements of Ukraine” (2014).

In the dissertation work “Formation of readiness of future educators of preschool educational institutions for pedagogical interaction with families of children of internally displaced persons” new approaches to the decision of a research

problem are theoretically generalized and proved: efficiency of pedagogical conditions, maintenance, technique, and also process model is developed and scientifically proved the formation of readiness of future educators of preschool institutions for pedagogical interaction with families of children of internally displaced persons during professional training in higher educational establishments. The essence of the concepts is revealed: “readiness”, “pedagogical interaction”, “approaches to the organization of pedagogical interaction”, “readiness for pedagogical interaction with the families of children of internally displaced persons”.

It is established that the readiness for pedagogical interaction with the families of children of internally displaced persons is a personal, professional-value and dynamic formation, which comprehensively combines motivational-value, cognitive, activity components that are formed in the educational process and are extended to permanent development. by self-mastery by future educators of professional knowledge, improvement of practical skills and abilities.

Accordingly, the content of each structural component of the specified component of professional readiness of future educators is determined: motivational-value - is the awareness of professional motivation, the desire for self-development and self-realization in pedagogical interaction with families of internally displaced persons; cognitive - possession of basic and systemic knowledge about the technologies of interaction, their essence and methods of use in activities with this category of persons; activity - possession of a set of design, organizational and pedagogical, operational and technical and reflexive and evaluative skills.

Based on the research of scientists on the structure of readiness of future educators of preschool institutions for professional activity in general, the criteria for assessing the level of formation of the component identified by us are determined. In particular: motivational-value - the direction of motivation of future educators of preschool education institutions in professional activities; the presence of their formed readiness to use modern pedagogical technologies; striving for self-development, self-improvement in pedagogical activity; cognitive - possession of knowledge about the technologies of pedagogical interaction with children of internally displaced persons, their content, structure and methods of implementation

in activities with this category; activity - formulation of the purposes and tasks of pedagogical interaction with families of children of internally displaced persons; selection of forms and technologies (methods, techniques, tools) based on the age and individual characteristics of children; creation of interactive games, problem situations; compiling a portfolio (summaries of lessons, technological maps, creation of business games, electronic didactic manuals for preschool children, incidents, cases); self-analysis of pedagogical activity and activity of all participants of interaction at its various stages in PEI.

Differentiated levels (high, medium, low) and indicators of readiness of future educators of PEI for pedagogical interaction with families of children of internally displaced persons.

The pedagogical conditions of effective realization of the process of formation of readiness of future educators of PEI for pedagogical interaction with families of children of internally displaced persons are defined and scientifically substantiated: formation of positive motivation to establish pedagogical interaction with families of children of internally displaced persons; supplementing the content of pedagogical practice with a block of tasks that involve working with the families of IDP children; the use of the latest educational technologies to form the readiness of future educators of preschool education institutions for pedagogical interaction with the families of children of internally displaced persons.

The methodological basis of the research problem is systemic, resource, activity, axiological, personality-oriented approaches.

System - aimed at ensuring the unity and complementarity of goals, objectives, content, methods and forms of the educational process in the free economic zone.

Resource - the following blocks are conditionally provided: material and technical base of higher educational establishments and PEI at the place of passing by students of different types of pedagogical practice; teaching staff resources, as well as internal resources of each future specialist.

The guiding principle of the activity approach is “help me do it myself”, which became key in organizing teacher interaction with students, when the main focus was

on stimulating their activity in acquiring knowledge, mastering practical skills and abilities.

High level of responsibility of future educators, their observance of ethical principles in their work with parents of preschoolers and educators of PEI; the positive attitude of the participants of the educational process to themselves and others was considered as a guideline of the axiological approach to the organization and implementation of the educational process in general.

The personality-oriented approach was aimed at promoting the self-development of future educators of PEI, ensuring its self-realization in cognitive activity. Accordingly, the educational process in higher educational establishments focused on the interests, opportunities and abilities of future educators of preschool education.

The study develops a model of the process of forming the readiness of future educators of preschool education institutions for pedagogical interaction with the families of children of internally displaced persons. It was considered as a set of interdependent and indivisible components - blocks to ensure the optimal achievement of the goal - the formation of the readiness of future educators of preschool education institutions for pedagogical interaction with the families of children of internally displaced persons.

The educational and methodological support of the process of forming the readiness of future educators of preschool institutions for pedagogical interaction with the families of children of internally displaced persons has been improved. In particular, a special course "Modern pedagogical technologies in preschool education" was introduced, which outlined thematic, interactive tasks for individual and independent work of students; developed a textbook "Pedagogical interaction of educators PEI with parents of internally displaced children: theory and practice."

The results of the study allow us to state that our model of the process of forming the readiness of future educators of preschool education institutions for pedagogical interaction with the families of children of internally displaced persons is effective and appropriate for implementation in the educational process. Future

educators of PEI, covered by all types of education (formal, informal (in-house), informal), demonstrate the positive dynamics of the levels of formation of motivational-value, cognitive and activity components of readiness for pedagogical interaction with families of internally displaced persons in general.

The reliability of indicators and levels of professional readiness of students of EG and CG, as well as conclusions about the effectiveness of the developed model of the process of its formation are confirmed by the statistical method of evaluation by φ^* Fisher's test.

The results of quantitative and qualitative analysis of experimental work prove the effectiveness of pedagogical conditions for the formation of readiness of future educators of preschool education institutions for pedagogical interaction with families of internally displaced persons.

Keywords: future educators of preschool education institutions, professional readiness, pedagogical interaction, pedagogical conditions, internally displaced persons, internally displaced families, portfolio.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Навчально-методичний посібник:

1. Незамай М. І. Педагогічна взаємодія вихователя ЗДО із батьками внутрішньо переміщених дітей: теорія та практика : навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ, 2021. 250 с.

Статті в наукових фахових виданнях України:

2. Незамай М. І. Адаптація та психолого-педагогічний супровід дітей дошкільного віку з внутрішньо переміщених родин. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. Київ : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2019. Вип. 69. С. 139 – 143.
3. Незамай М. І. Зміст, форми та методи формування готовності майбутніх вихователів ЗДО до педагогічної взаємодії з внутрішньо переміщеними

дітьми та їхніми батьками. *Педагогічні науки : теорія, історія, інноваційні технології*. Вид-во: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2020. №5-6 (99-100). С. 126-136.

4. Незамай М. І. Модель формування готовності майбутніх фахівців закладів дошкільної освіти до педагогічної взаємодії з дітьми з внутрішньо переміщених сімей. *Наукові записки. Серія «Педагогічні науки»*. Кропивницький: РВВ ЦДПУ ім. В. Винниченка, 2021. Вип.196. С. 209-214.
5. Незамай М. І. Педагогічні умови формування готовності майбутніх педагогів ЗДО до роботи із внутрішньо переміщеними дітьми. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету ім. І. Франка*, 2020. Вип. 31. С. 45-50.
6. Шуп'яна М. І. Гаазька конвенція: усиновлення іноземцями дітей, які є громадянами України в реаліях та перспективах. *Освітній простір України*. Івано-Франківськ, 2018 р. Вип. 12. С. 36-41.
7. Шуп'яна М. І. Конституційно-правовий захист дітей із внутрішньо переміщених сімей у руслі сучасного законодавства. *Освітній простір України*. Івано- Франківськ, 2018 р. Вип. 14. С. 172-177.
8. Шуп'яна М. І. Культурно-історичні аспекти формування суб'єктивних прав внутрішньо переміщених осіб в Україні. *Інноваційна педагогіка*. Одеса, 2019. Вип. 10, Том 2. С. 35 – 38.

Статті у періодичних наукових виданнях інших держав:

9. Незамай М. І. Особливості організації психолого-педагогічної допомоги дітям із травмою війни у сучасних дослідженнях. *Herald pedagogiki. Nauka I Praktyka. An International Journal*. 48 (10.2019). Warszawa, 2019. С. 60 – 65.
10. Незамай М. І. Особливості спілкування вихователя ЗДО з дітьми внутрішньо переміщених осіб. *Knowledge, Education, Law, Management (KELM)*. 2020. № 3 (31), vol. 1. С. 21-26.

11. Nezamai M. Experimental verification of the efficiency of preschool specialists for pedagogical interaction with internally displaced families. *Scientific Journal of Polonia University Peridyk Naukowy Akademii Polonijnej*, Częstochowa, 2021, 44 (2021) nr 1, S. 107-114.

**Наукові статті та тези доповідей, які засвідчують апробацію
матеріалів дисертації:**

12. Незамай М. І. Вимушене переміщення осіб як гуманітарна проблема сьогодення. *Педагогіка та психологія: сучасний стан розвитку наукових досліджень та перспективи* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 15-16 листопада 2019 р. Запоріжжя, 2019. С. 44 – 48.
13. Незамай М. І. Компоненти, критерії і показники готовності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до педагогічної взаємодії з сім'ями дітей внутрішньо переміщених осіб. *Здобутки та досягнення прикладних та фундаментальних наук XXI століття* : матеріали міжнар. наук. конф., м. Черкаси, 7 серпня 2020 р. Черкаси : МЦНД, 2020. Т. 2. С.52-55.
14. Незамай М. І. Організація освітнього процесу з дітьми ВПО. *Особистість, сім'я і суспільство: питання педагогіки та психології* : збірник тез наук. робіт учасників міжнар. наук.-практ. конф., м. Львів, 27-28 листопада 2020 р. Львів : ГО «Львівська педагогічна спільнота», 2020. С. 87-90.
15. Незамай М. І. Основні форми роботи вихователя ЗДО з внутрішньо переміщеними сім'ями. *Психологія та педагогіка сучасності: проблеми та стан розвитку науки і практики в Україні* : збірник тез наукових робіт учасників міжнар. наук.-практ. конф., м. Львів, 23-24 серпня 2019 р. Львів : ГО «Львівська педагогічна спільнота», 2019. С. 106 – 108.
16. Незамай М. І. Формування професійної готовності майбутніх вихователів ЗДО до педагогічної взаємодії з внутрішньо переміщеними дітьми: теоретичний аспект. *Virtus: Scientific Journal* / Editor-in-Chief M.A. Zhurba. April. № 43. 2020. С. 128-131.

17. Шуп'яна М. І. Аналіз порушених прав дитини в умовах ведення військових дій на території України. *Актуальні проблеми психології та педагогіки* : збірник тез міжнар. наук.-практ. конф., м. Харків, 9-10 листопада 2018 р. Харків : Східноукраїнська організація «Центр педагогічних досліджень», 2018. С. 38-40.
18. Шуп'яна М. І. Напрями соціально-педагогічної діяльності з дітьми внутрішньо переміщених осіб в Україні. *Теоретичні та методичні аспекти розвитку сучасної педагогіки та психології* : тези доповідей міжнар. наук.-практ. конф., м. Львів, 22-23 червня 2018 р. Львів: ГО «Львівська педагогічна спільнота», 2018. С. 45-48.
19. Шуп'яна М. І. Ранкова зустріч – як активна форма роботи з дітьми з внутрішньо переміщених сімей. *Сучасні досягнення вітчизняних вчених у галузі педагогічних та психологічних наук* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 1-2 березня 2019 р. Київ : ГО «Київська наукова організація педагогіки та психології», 2019. Ч.2. С. 60-64.
20. Шуп'яна М. І. Стан проблеми організації навчально-виховної діяльності з дітьми внутрішньо переміщених осіб у сучасних психолого-педагогічних дослідженнях. *International Multidisciplinary Conference «Science and Technology of the Present Time : Priority Development Directions of Ukraine and Poland»*, Wolomin, Republic of Poland, 19-20 October 2018. Volume 4. Wolomin : Izdevnieciba «Baltija Publishing», 2018. P. 47-51.